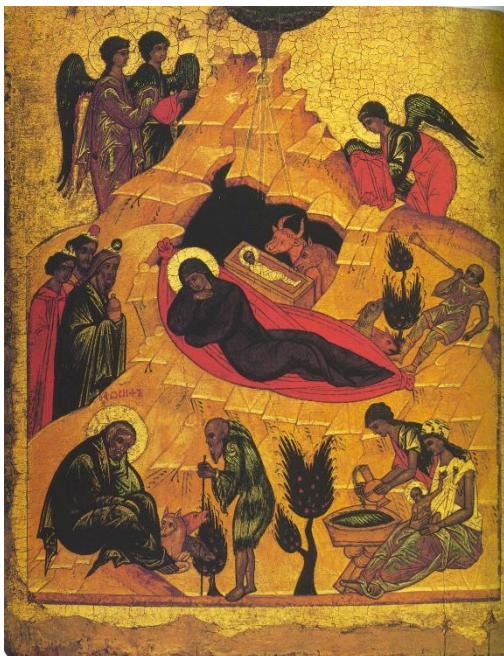

Z minulého rozjímání pokračujme v nazírání na ikonu Narození Páně, abychom vrchol tohoto měsíce – Vánoce – uchopili plněji všemi smysly našeho srdce:

...Pro Řeky je Spasitel život v kosmu, pro Židy je vrchol jejich dějin. Strom z kořene Jesse, umístěný dole, symbolizuje zaslíbení učiněná Abrahámovi a jeho potomstvu. Nad jeskyní je vyobrazena hvězda, která přišla do Betléma. Církevní otcové museli odpovídat na otázky, které hýbaly antickým světem, především jak se má determinismus (předurčení) k víře? Téma vztahu pevně daných nezměnitelných zákonitostí, které určovaly běh věcí a svobodné vůle, se stalo předmětem zevrubných traktátů mnoha církevních otců.

Například kdyby se každý člověk zrodil do moci určité hvězdy, jedné z těch mnoha nespočetných hvězd, které tvoří nebeskou klenbu stálých hvězd, podle astrologů by dějiny i život lidí musel odvíjet pod vlivem jejich konstelace. V narážce na tuto pohanskou představu otcové krásně odpovídají: Když se narodil Kristus, musela se pohnout i tato (stvořená) hvězda, protože On sám určil její oběh. Podle svatého Ignáce Antiochijského byla zničena veškerá astrologie, totiž vláda nevyhnutelného osudu (pověřivosti) tím, že v Bohočlověku byl uznán jediný a pravý Pán všech kosmických sil.

Ale radostná chvíle narození je narušena smutnými předzvěstmi. Jeskyně má tvar hrobu, jesličky zase rakve a plenky jsou plátina, jimiž obvazují mrtvého. Pán Ježíš se narodil proto, aby zemřel. Tvář Marie, požehnané mezi všemi ženami, je velmi smutná: její Syn je zavinut do pláten jako mrtvý, který je připraven k uložení do hrobu. Smysl vyobrazení je následující: tragickým osudem Evy se stalo rození pro smrt, je jí dáno do vínku stále vidět umírat své děti. I Panna Maria rodí syna určeného k smrti. Proto je uložen do hrobu.

Když ikonopisci zobrazují vzkříšení, vytvářejí postavu rovněž obvázanou plátny, ale bez těla Kristova. Zde máme příklad toho, jak ikony mohou překračovat hranice času. Na ikonách je vše přítomné zároveň: minulost i budoucnost – narození se smrtí. Adam a Kristus jsou tedy současníky, ne v historickém slova smyslu, ale ve smyslu dvou skutečností, které pokračují v lidstvu: hřích a vykoupení. Jeskyně narození je tmavé místo. Světlo, které se tam objevilo, musí být přijato, ale bude i odmítnuto (srv. *Jan 1,5*). Tím, že Panna Maria obětovala sama sebe Kristu, aby se

mohl vtělit, je Bohorodička na kamenném lůžku tou první, která souhlasila s tím, aby se stala obětí stejně jako on. Na druhé straně smutek nesmí nikdy v ikonách zvítězit. Jestliže je zde znázorněna bolest, musí být zcela zjevný její účel a výsledek. Proto celá kompozice směřuje k navrácenému rajskému pokoji jako nejvlastnějšímu cíli vtělení.

Hrob, do něž je uloženo dětátko, je zároveň jeslemi, proto u nich postávají býk a osel. Jesle jsou vůbec úchvatný obraz, který Lukáš zmiňuje hned třikrát (srv. *Lk* 1,7.12.16). Jaký význam lze v tomto vyobrazení spatřit? Když byl člověk vyhnán z ráje, říká Písmo svaté, byl oblečen do zvířecích kůží. Někteří církevní otcové vysvětlují, že od té chvíle člověk chápe svou tělesnost zvířecím způsobem, je totiž neustále ve strachu ze smrti. Člověk od té chvíle žije neustále ve zlobné představě, že sám sebe zachrání, stejně tak jako zvíře, které je soustředěné jen na hledání potravy, aby přežilo. Tak nachází člověk své jesle – to je hřích, aby uspokojil tento instinkt sebezáchovy. Každý z nás má nějaký hřích, kterého se dopouští opakovaně, protože si od něho slibuje nějakou odměnu, uznání. Proto hřešíme – pro falešné zaslíbení „přežití“. Člověk hřeší, protože stále ještě věří hadu a doufá, že bude jako Bůh. Jakoby Eva stále zkoušela jednotlivé plody v rajské zahradě v naději, že dříve nebo později utrhne ten pravý plod. Proto se člověk stále vrací ke hříchu.

Jestliže se Bůh chtěl znovu sejít s člověkem, musel se snížit tam, kde člověk hřeší, tam, kde se člověk stává modlou, do které je zahleděn. Událost Kristova příchodu a položení do jeslí dostává tím závažnější význam. Kristus se totiž snižuje na úroveň, ve které ho člověk může najít, protože se tam určitě vrátí zpět. Zříká se toho, aby byl Bůh slávy („sám sebe se zřekl“ – *kenoze*; *Fil* 2,7), oprostuje se od všeho, co je božské, a nechá se položit do jeslí, místa, kam se člověk stále vrací, protože se vrací stále ke svému hříchu. Ale hřích je smrt, proto jsou jesle i rakví. A tudíž se Bůh snižuje na tom místě, kam se člověk vrací a může ho najít. A jako je zničen pokrm, tak bude zničen i Syn Boží. Na této ikoně je vidět první zvěstování eucharistie, totiž Velikonoc našeho Pána. Jako je stráven chléb, když se jí, ale zároveň umožňuje přežití, podobně se nechá stravovat až k smrti i Kristus, aby člověk pochopil dobrotu Boží ve chvíli, kdy se On nechává (jako rozlomený chleba) zabít. A kdo pochopí, že Bůh je dobrý, vrátí se k němu a žije, protože on je život. V Novém zákoně je život jen ve vztahu ke Kristu, ve spojení s vírou v něho. Kristus se tedy nechá zničit, abychom mohli jíst chléb života, protože ten, kdo jí z tohoto chleba, bude žít navěky (srv. *Jan* 6,51)

S. Luisa Karczubová

Kéž naše srdce jásá radostí společně s Pannou Marií: „Velebí má duše Pána a můj duch jásá v Bohu, mém spasiteli!“ (*Lk* 1,46–47) Kdo nás může odloučit od lásky Kristovy? (srv. *Řím* 8,39) Je toho vůbec někdo schopen, když naše srdce tolik prahnou po Pánu a jeho lásce? Darujme mu všechno, plně se mu odevzdejme – vždyť jemu na nás záleží: „Všechnu svou starost vložte na něj, neboť mu na vás

záleží.“ (1Petr 5,7) Zůstávejme nadále skrytí v hlubinách jeho Srdce, v hlubinách jeho lásky, která je nade všechno naše pomyšlení! Pán přebývá s námi a nikdy nás neopouští: „A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.“ (Mt 28,20) Budme lidmi, kteří jsou nositeli naděje a radosti!

S. Kateřina Klosová

* * *

Ze slov papeže Františka: Kdo potká Ježíše, mění cestu. „Vstaň, rozsviť se, neboť vzešlo tvé světlo a Hospodinova velebnost září nad tebou!“ (Iz 60,1) Dnes tato výzva patří i nám a je nám pobídkou, abychom se nechali dostihnout betlémským světlem. I my jsme zváni nezůstávat u vnějších znamení této události, ale vzít si z ní podnět a jít v novosti svého života cestou lidí a věřících. Světlo, které předpověděl prorok Izaiáš, je přítomné a potkávané v evangeliu. Ježíš, narozený v Betlémě, městě Davidově, přišel, aby přinesl spásu blízkým i vzdáleným: všem. Evangelista Matouš ukazuje různé způsoby, jak se s Kristem setkat a reagovat na jeho přítomnost. Například zkušenost mudrců (srv. Mt 2,1–12). Byli *otevřeni novosti* a zjevuje se jim ta nejpodivuhodnější a nejvíce překvapivá novost v dějinách, totiž Bůh, který se stal člověkem. Mudrci se klanějí Ježíši a dávají mu symbolické dary: zlato, kadidlo a myrhu, protože hledání Pána v sobě zahrnuje nejenom vytrvalost na cestě, ale také štědrost srdce. A nakonec se vracejí do své země, jak říká evangelium „jinou cestou“. Každý muž a každá žena, když potkají Ježíše, mění cestu, vracejí se do života jiní, obnovení „jinou cestou“. Vracejí se do svojí země a nesou si v sobě tajemství pokorného a chudého Krále. Také my, se ztišme ve svém srdci a nechme se osvětit Ježíšovým světlem, které vychází z Betléma. Nedovolme strachu, aby uzavřel naše srdce, ale mějme odvahu otevřít se tomuto světlu, které je mírné a diskrétní. Potom se jako mudrci „zaradujeme nevýslovnou radostí“, kterou si nebudeme moci nechat pro sebe.

